

De Douglas DB-7B Boston van de Marine Luchtvaartdienst (MLD) bestemd voor Nederlands Indië

Nieuwe vliegtuigen voor Nederlands Indië

Na het uitbreken van de 2de wereldoorlog in Azië ontstond er in Nederlands Indië een grote behoefte aan nieuwe en moderne vliegtuigen voor zowel de Militaire Luchtvaart afdeling (ML) en de Marine Luchtvaart Dienst (MLD). Grote bestellingen werden vooral in de USA geplaatst. Voor de ML werden o.a. B-25 Mitchell's besteld om de sterk verouderde Glenn Martin bommenwerpers te vervangen en bij Curtiss Wright werden CW-22B Falcon verkenner en P-40E Warhawks jachtvliegtuigen aangekocht. Als aanvulling werden bij Brewster extra Buffalo's 339 besteld en bij Lockheed L-12A's. De MLD zou op zijn beurt Vought-Sikorsky OS2U-3 Kingfishers ontvangen en van Douglas de nieuw ontwikkelde DB-7B Boston waarbij DB staat voor Douglas Bomber.

De Douglas DB-7B bommenwerper

De DB-7B Boston was ontworpen als een lichte twee-motorige bommenwerper met intrekbare landingsgestel en Pratt & Whitney R-1830C motoren. Door Jack Northrop en Edward Heinemann werd in Maart 1936 als een "private venture" de Northrop 7A ontworpen. Verder dan een "full scale mock up" in eind 1936 kwam dit ontwerp niet. Douglas op El Segundo onder leiding van Eng. Weidenheimer pikte deze ontwikkeling in de zomer van 1937 weer op vanwege interesse van het Army Air Corps wat resulteerde in de Douglas 7B. Het prototype maakte zijn eerste vlucht op 26 October 1938 om vervolgens een paar maanden later alweer te crashen op 23 Januari 1939. De nodige modificaties leidden tot de Douglas DB-7B en de eerste bestellingen kwamen dan ook als eerste uit Europa van Frankrijk (270 stuks), Engeland en België. Vanwege het uitbreken van de 2de wereldoorlog in Europa zijn grote aantallen Bostons bestemd voor de Franse Luchtmacht na hun overgave op 25 Juni 1940 uiteindelijk in Engeland terecht gekomen en ook de 16 voor België bestemde machines. Oorspronkelijk was de DB-7 ontwikkeld als torpedo bommenwerper maar is als zodanig niet of nauwelijks ingezet. De Boston had een geringe romp-diameter en een bemanning van 3 personen: Piloot, navigator/bomber en boordschutter. Latere versies van de Boston zijn wel door de USAAC/F besteld als A-20 Havoc en ook door Rusland die de grootste gebruiker van de Boston/Havoc zou worden met 3.125 toestellen en verkregen via "Lend Lease".

Bostons voor de Marine Luchtvaartdienst (MLD)

Onder druk van het oorlogsgeweld in de Pacific ontving het Nederlands Indische Gouvernement eind december 1941 de bevestiging dat versneld 32 Douglas DB-7B's als US Defence Aid zouden worden afgeleverd voor gebruik door de MLD. Deze DB-7B's waren oorspronkelijk bedoeld voor aflevering aan de RAF en al in die kleuren gespoten en voorzien van de RAF roundels en registraties in de ALxyz reeks. (bv AL904). Tot dat moment vloog de MLD voornamelijk nog met water vliegtuigen zoals de Fokker T-XIII op drijvers en de Dornier DO-24 en Consolidated PBV-1 Catalina vliegboten. De belangrijkste basis van de MLD in Nederlands Indië lag op Java op het Marine vliegveld Morokrembangan (MVKM) nabij Surabaya. De Boston betekende dan ook een grote ommezwaai van watervliegtuig naar een landvliegtuig inclusief een intrekbare landingsgestel met neuswiel. De Nederlandse Bostons zouden als bommenwerpers uitgerust worden en waren niet bestemd voor het afwerpen van torpedo's. Voordat de Bostons naar Nederlands Indië verscheept zouden worden werd de Nederlandse oranje driehoek op romp en vleugels aangebracht plus de tekst "KON.MARINE" onder het cockpitraam in kleine zwarte letters en kregen D-registraties (D47 t/m D78). De 32 machines waren zowel door Douglas en Boeing (licentie) gebouwd en zouden door Nederlandse schepen vanuit de Amerikaanse westkust naar Nederlands Indië (Java) worden overgevoerd in Januari/ Februari 1942 te samen met andere toestellen bestemd voor ML en MLD. Om verschillende redenen zijn er 4 DB-7B's in de USA achter gebleven en daarvan zijn er 2 in Rusland terecht gekomen. Tijdens de oversteek van de USA naar Nederlands Indië over de Grote Oceaan veranderde de

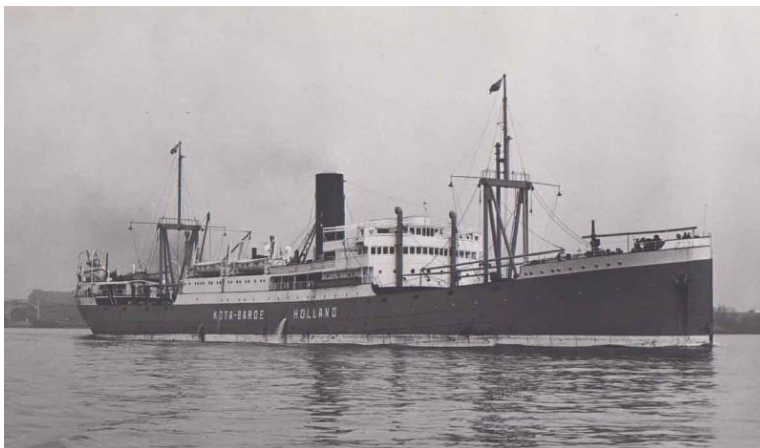
oorlogssituatie op Java zich dramatisch. Direct na de Japanse aanval op Pearl Harbour verklaarde de USA op 7 December 1941 Japan de oorlog en Nederland deed hetzelfde op 8 December 1941. Vanaf die tijd rukten de Japanners op in Nederlands Indië en bereikten op 1 Maart 1942 uiteindelijk één van hun belangrijkste doelen namelijk Java vanuit Bali. Vlak daarvoor had de geallieerde vloot onder aanvoering van Admiraal Karel Doorman de slag in de Java zee op 27 Februari 1942 al verloren en op 8 Maart 1942 tekent de commandant van de Nederlandse strijdkrachten in Nederlands Indië, Lt Gen. Ter Poorten, op het militaire vliegveld Kalidjati om 18.20 uur de overgave aan Japan.

Tien schepen transporteerde de in de USA bestelde vliegtuigen voor de ML en MLD richting Nederlands Indië.

Van de tien schepen, ook wel “refugee” schepen genoemd, werden er uiteindelijk negen gelost in diverse Australische havens in plaats van de oorspronkelijke eindbestemming op Java waar de Bostons op Djokjakarta geassembleerd zouden worden door de TD. Tijdens de zeereis over de Grote Oceaan rukten de Japanners snel op richting Java en werd het voor vrijwel alle schepen te riskant of zelfs onmogelijk om naar Java door te varen en de vliegtuigen aan boord af te leveren. Slechts 1 schip, de m/s Kota Baroe, weet zijn lading van 4 DB-7B Bostons, 2 Lockheed 12A's en 4 CW-22B's te ontladen in de overvolle zeehaven van Tjilatjap. (heet nu Cilacap) De volgende schepen zijn voor deze overtocht ingezet en hadden de volgende vliegtuigen aan boord voor assemblage bij verschillende ML TD's op Java:

- m/s Tabian met 3 Brewsters 339 en 7 Kingfishers. Aankomst in Fremantle op 9 Maart 1942
- m/s Mapia met 4 Brewsters 339, 6 DB-7B Bostons en 10 Kingfishers. Aankomst Melbourne 25 Maart 1942
- m/s Sloterdijk met 10 Brewsters 339, 7 CW-22B's. Aankomst Fremantle op 8 Maart 1942
- m/s Tjibesar met 4 Brewsters 339's en 14 CW-22B's. Aankomst Albany op 9 Maart 1942
- m/s Bantam met 18 P-40E Warhawk's. Aankomst Sydney 23 April
- m/s Tarakan met 5 DB-7B Bostons en 2 Lockheed L-12A's. Aankomst Sydney op 31 Maart 1942.
- m/s Weltevreden met 5 DB-7B Bostons en 7 Kingfishers. Aankomst Sydney 2 April 1942.
- m/s Tosari met 3 DB-7B's. Aankomst Hobart op 6 Maart 1942,
- m/s Tabinta met 3 DB-7B's. Aankomst Sydney op 1 April 1942.

-m/s Kota Baroe met 6 DB-7B Bostons, 4 Lockheed 12A's en 4 CW-22B's. Aankomst in Tjilatjap op 27 Februari 1942 volgens de Java Post en vervolgde op 2 Maart tegen zonsondergang en met volle maan zijn reis naar Colombo. Aan boord was ongeveer 800 marinepersoneel en op 21 Maart 1942 werd Colombo op Ceylon bereikt. Gezagvoerder op deze tocht was de hr. H.Baggus.

De m/s Kota Baroe die op 27 Februari 1942 o.a. de 6 Douglas Bostons naar Tjilatjap heeft gebracht vanuit de USA. De rompen zijn (waarschijnlijk) bovendecks vervoerd en kleinere onderdelen zoals props, bewegende vleugel delen etc. in kratten. 800 Marine mensen komen aan boord op 2 Maart 1942 voor de reis naar Colombo, Ceylon.

Interessant is dat de m/s Sloterdijk, de m/s Tjibesar en de m/s Tosari vóór hun aankomst in Australië alle drie de haven van Tjilatjap in Februari 1942 hebben aangedaan en kennelijk hun lading aan vliegtuigen van in totaal 38 stuks niet hebben kunnen of mogen lossen? Volgens de Maritiem Historische Databank vertrok de m/s Tosari op 27 Februari 1942 de overvolle haven van Tjilatjap richting Colombo maar dat is kennelijk veranderd in Hobart/Tasmanië waar het schip met 3 DB-7B's op 6 Maart 1942 aankwam. De m/s Kota Baroe kwam op 27 Februari ook aan in de haven van Tjilatjap en werd wel gelost.

Tijdens de restauratie op Waga Waga in de 80'tiger jaren werd op één van de Bostons de oranje driehoek zichtbaar. De A28-8 staat nu in het RAAF museum van Point Cook. en was oorspronkelijk bedoeld om in dienst te gaan bij de Marine Luchtafdienst . (Foto links via Syd Harbour/ rechts Jan Gerrits)

Uiteindelijk zijn er van de 28 overgevoerde Bostons er 22 in Australië aangekomen en 6 in Tjilatjap op Java. In Australië zijn ze geassembleerd bij het 1ste Aircraft Depot te Laverton en het 2de Aircraft Depot op Richmond . Ze kwamen allen in Maart/April 1942 in dienst bij het 22nd squadron van de RAAF en kregen de registraties A28-1 tot en met A28-22 . De oranje driehoeken werden overgeschilderd en vervangen door roundels van de RAAF maar de tekst van KON.MARINE onder het cockpit raam is bij een aantal Boston's blijven staan. Gedurende de wel erg korte periode van slechts één week, van 6 Juni tot en met 13 Juni 1942, hebben Nederlandse bemanningen van het NEI 18 Squadron in afwachting van de bestelde B-25 Mitchell's op de DB-7's van de RAAF en A-20's van de USAAF mogen trainen en beviel goed. Op 4 April 1942 was het 18 NEI Squadron opgericht in Canberra De RAAF Bostons zijn tijdens de 2de wereldoorlog vooral ingezet om Australië en omliggende eilanden te verdedigen tegen de oprukkende Japanners. Eind jaren 1980 zijn er een drietal teruggevonden in de bush van Papua Nieuw Guinea. Daarvan is er één volledig gerestaureerd op Waga Waga en staat nu in het RAAF museum van Point Cook met registratie A28-8. Tijdens de restauratie werd vervolgens de oorspronkelijke RAF roundel teruggevonden, daar overheen was de Nederlandse oranje driehoek geschilderd en als laatste de RAAF roundel. (wit/blauw)

Een oorspronkelijk voor de MLD bestemde DB-7B wordt door de straten van Windsor/NSW gesleept. Is eerder aangekomen in de haven van Sydney en verder ge-assembleerd bij de 2nd Technical Depot van de RAAF op Richmond. (April 1942) Zijn de zes MLD Bostons die Tjilatjap hebben bereikt op de Kota Baroe ook zo afgeleverd en de rest in kisten? (foto via Syd Harbour)

Tjilatjap (Java) in Februari/Maart 1942 en het vertrek van 2 Nederlandse Bostons vanaf het haven terrein.

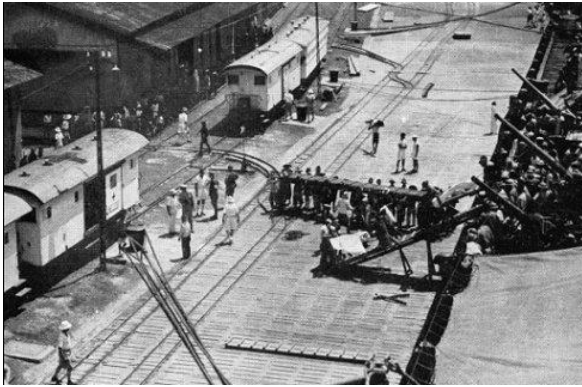
Tjilatjap ligt aan de zuidelijke kust van West Java en heeft een natuurlijke zeehaven aan de monding van Kali Donan. Voor de ingang van de haven lagen een paar hinderlijke zandbanken. Op de havenkades waren spoorbanen aangelegd en zodoende was er een directe treinverbinding met het binnenland waaronder Taksimalaja en Bandoeng. Verder waren er olieopslag tanks, droogdokken, opslagloodsen, kranen en een pier (jetty) aanwezig. Vóór de oorlog was het een typische Indische haven die de olietankers van de BPM en KPM boten regelmatig aandeden maar ook vrachtschepen om onder anderen lokale producten waaronder thee uit de nabij gelegen Preanger te vervoeren. De havens Tanjung Priok van Batavia (nu Jakarta) en de marine haven van Tanjung Perak (Surabaya) waren beduidend groter maar lagen aan de noordoostkust van Java.

De haven van Tjilatjap Nov.1944. De droogdokken, de jetty's waaronder ook een van de BPM en de opslagloodsen waar de twee Bostons zijn geassembleerd liggen aan de Kali Donan . Er is een spoorverbinding naar o.a. Bandoeng. Bij de monding liggen een aantal verradelijke zandbanken.

(kaart : Open archives)

Begin Februari 1942 werden er door de Amerikaanse marine al grote verliezen geleden op zee rondom Java. De USS Marblehead (CL-12) was tijdens de Battle of Makassar zwaar beschadigd geraakt door aanvallen van Mitsubishi G3M 'Nell' en G4M 'Betty' bommenwerpers van de Japanse marine en deed op 4 Feb. de haven van Tjilatjap aan met 84 zwaar gewonden en 15 overleden bemanningsleden. Het schip kon niet in het droogdok gerepareerd worden en vertrok weer op 13 Februari richting Simonstown (RSA) voor reparaties. Ook de eveneens beschadigde USS Houston liep de haven van Tjilatjap die dag binnen.

Gewonden en overleden bemanningsleden van de USS Marblehead worden op 4 Februari 1942 op de kade van Tjilatjap voor o.a. verdere verzorging en transport van boord gehaald .De gereedstaande spoorwagons zijn speciaal ingericht voor gewonden vervoer.

(foto : open archives)

Op 19 Februari landden de Japanners op het naburige eiland Bali en kregen op 22 Februari 1942 het vliegveld van Denpasar in handen. Daar werden o.a. Army 97 jagers (Nakajima Ki-27) en Mitsubishi G4M Betty bommenwerpers gestationeerd. Tot dan toe was de haven van Tjilatjap nog gespaard gebleven van bombardementen en eind Februari 1942 was het nog de enige bruikbare haven aan de Javaanse zuidkust. De MLD was er met GVT 5 nog gestationeerd met 2 PBY Catalina vliegtuigen onder leiding van Lt vlieger Hugo V. Burgerhout.(Y-66 en Y-71)

Op 27 Februari 1942 werd op ongeveer 75 nautical miles ten zuiden van Tjilatjap de USS Langley (AV3) tot zinken gebracht door Japanse bommenwerpers met een lading van 32 Curtiss P-40 Warhawks. Hierbij kwamen o.a. 288 officieren om waaronder 33 piloten en zijn nog steeds MIA.

Tijdens de laatste week van Februari zijn er nog een tweetal transportschepen met vliegtuigen gelost in Tjilatjap. De reeds eerder beschreven m/s Kota Baru met o.a. de 6 Douglas Bostons voor de MLD die op 27 Februari was binnen gelopen . Op die dag in de avond vertrokken 23 schepen de haven om op ongeveer 400 nautical miles ten zuiden van Tjilatjap voor anker te gaan. Uiteindelijk hebben maar 11 schepen van de totaal 23 het oorlogsgeweld overleefd. Het vrachtschip de m/s Sea Witch had op 28 Feb de haven bereikt met aan boord 27 kratten Curtiss P-40E's Warhawks bestemd voor de RAF op Java. 15 gingen voor assemblage per spoor naar de ML-TD op Bandoeng en 12 naar de ML-TD op Taksimalaja.

Vanaf de eerste week van Maart 1942 werd Tjilatjap regelmatig bestookt door Japanse bommenwerpers en jachtvliegtuigen. De haven en stad raakten overvol en de situatie was chaotisch te noemen. Het was een uitwijkplek voor duizenden Europese en inlandse havenarbeiders geworden in de hoop om Java nog te kunnen ontvluchten. Daar kwamen op 2 Maart ook nog eens ongeveer 3000 marine mensen bij die o.a. Surabaya ontvlucht waren. Die waren per spoor aangekomen waaronder ook MLD personeel die de dag ervoor op 1 Maart het vliegveld Morokrembangan totaal vernield hadden . Ongeveer 40 koopvaardischepen lagen in de (te kleine) haven te wachten om gelost of geladen te kunnen worden

Twee geassembleerde Douglas Bostons vertrekken -vliegend- vanaf het haven terrein van Tjilatjap.

Van de zes 6 Bostons afgeleverd door m/s Kota Baru zijn er drie op 3 Maart op de trein gezet naar Bandoeng (Andir) en drie zijn verstopt/opgeslagen op het haven terrein van Tjilatjap.

Een MLD werkploeg van ongeveer 70 man en onder leiding van Lt H.V. van der Houwen weten twee Bostons op het haven terrein van Tjilatjap te assembleren en de eerste was op 4 maart gereed voor vertrek. Uiteraard kon er niet geoefend worden en de vlieg instructies op de grond werden gegeven door de Douglas testpilot J.G. Haizlip. Op deze dag werd Tjilatjap overdag hard getroffen door de eerste luchtaanval van 18 Japanse bommenwerpers en 10 jagers. De schade was enorm maar de Bostons bleven onbeschadigd.

Op de vroege morgen van 5 maart start Lt Hugo Burgerhout en commandant van de lokaal gestationeerde GVT 5 Catalina groep de motoren van de Boston. Er was tussen de loodsen op de havenkade een

geïmproviseerde startbaan gemaakt die oorspronkelijk was aangelegd voor de Curtiss P-40 Warhawk. Voor de zwaardere Boston moest deze baan nog iets verlengd worden. Lt. Burgerhout vloog de Boston alleen en met het minimale hoeveel Octaan 100 in de tanks kreeg hij de Boston met de nodige hobbels tijdens de start de lucht in. Na het opstijgen werd met ingetrokken landingsgestel nog een rondje om de haven gemaakt en de reis werd voortgezet naar het vliegveld van Taksamalaja zo'n 80 km het binnenland in. Na aankomst is Lt. Burgerhout per auto teruggekeerd naar Tjilatjap en is nog diezelfde avond met de PBY Catalina (Y-71) en personeel van GVT 5 naar Australië vertrokken. Bij gebrek aan Octaan 100 is de Boston op Taksamalaja blijven staan en is vlak voor de capitulatie door RAF personeel die daar gestationeerd waren (o.a. met Warhawks) in brand gestoken. Waarschijnlijk werd de Boston voor een RAF machine aangezien omdat er geen oranje driehoek en MLD registratie op aan was aangebracht. Hugo Burgerhout heeft tijdens de oorlog nog gevlogen op de B-25 Mitchell van het MLD 320 squadron opererend vanuit Engeland en werd later testvlieger bij Fokker. Hij vloog o.a. als eerste op het prototype van de F-27. (PH-NIV)

De 2de Boston die op Tjilatjap min of meer gereed was gekomen (de AL904 RAF / D51 MLD) is ná de capitulatie in Mei 1942 onder Japanse dwang opgehaald. In Bandoeng was de DC-5 vlieger van de KNILM piloot Karl baron Ruppelin von Keffikon achtergebleven na de capitulatie. Hij kwam oorspronkelijk vanaf de Ned. Antillen en is naar Ned. Indië met de twee ex-KLM DC-5's overgekomen en nu bestemd voor de KNILM. Zijn hoop was dat de DC-5 (PK-ADA) die nog in reparatie stond bij de KNILM TD op Andir hij mee weg kon komen naar Australië maar dat is helaas mislukt. Begin mei 1942 is hij naar Tjilatjap gestuurd en heeft de Boston samen met twee eveneens achtergebleven KNILM flight engineers en een Japanse soldaat naar Andir overgevlogen. Tijdens de oorlog verbleef Karl von Pfeffikon als PoW in Japan en is na de oorlog weer teruggekeerd naar de Antillen . Daar is hij o.a. ook nog enige jaren CEO van de ALM geweest.

De MLD Bostons in Japanse dienst

Twee vliegwaardige Douglas Bostons van de MLD zijn op Java door de Japanners buitgemaakt en vervolgens naar Japan gebracht voor testen op de basis Tachikawa (Army) en Atsugi (Navy)

De eerste was de Boston AL904/D51 die door Karl Ruppelin von Pfeffikon onder dwang was overgevlogen vanaf Tjilatjap naar Andir bij Bandoeng. In Japan kreeg deze Machine de code J-DA-1 en de romp van deze Boston werd na de Japanse capitulatie in Aug. 1945 nog op Atsugi teruggevonden. De tweede was één van de drie Bostons die in Tjilatjap op 3 Maart in kratten op de trein zijn gezet naar Bandoeng. Vanaf 4 Maart zijn de 3 Bostons langs de weg van Bandoeng naar het vliegveld Andir in elkaar gezet en de AL906/D52 werd in de nacht van 6 op 7 Maart naar een hangaar op het vliegveld Andir verplaatst . De andere twee Bostons zijn op 7 Maart en vóór de capitulatie van Ned. Indië aan Japan door MLD personeel onbruikbaar gemaakt.

De AL906/D52 is na diverse testvluchten door een Japanse vlieger overgevlogen naar de Japanse testbasis Tachikawa (Army) waar ook diverse andere oorlogstroféeën zijn uitgetest waaronder de DC-5 van de

KNILM (PK-ADA) en Brewster Buffalo's van de ML maar ook B-17 Flying Fortresses en Curtiss P-40's van de USAAC.

De Douglas Boston (AL904/MLD serial D51) zoals overgevlogen door vlieger Karl von Keffikon van Tjilatjap naar Andir maar nu in Japanse kleuren op het vliegveld van Atsugi als J-DA-1 (foto : Beeldbank NIMH))

Conclusie : De Douglas Bostons kwamen te laat aan voor de MLD en hebben in Ned. Indië geen bijdrage kunnen leveren in de strijd tegen Japan. De 22 Bostons door Nederland besteld en die vervolgens in Australische dienst zijn gesteld bij het 22nd Squadron van de RAAF hebben dat wel gedaan tot het einde van de oorlog en in het bijzonder op Nieuw Guinea.

Bewaarde Bostons/Havoc's anno 2025

Veel Bostons zijn niet bewaard gebleven. Naast de (ex-MLD) Boston op Point Cook in Australië is er nog één vliegend actief in de USA. (A-20 J /43-21709) Ook staat er één in Brazilië in het Museu Aeroespacial op Campo dos Afonsos. (A-20K / ex 44-539). Europa moet het doen met de Boston op Monino bij Moskou van de Russische Luchtmacht (A-20G / ex-43-10052) en een in Polen geborgen wrak in het museum van Krakau eveneens afkomstig uit Rusland maar dan van de Russische Marine en opererend in het Baltische Zee gebied. (A-20G/ ex 43-9083)

De Douglas Boston zoals hij nu staat op het museum Monino bij Moskou. Rusland werd uiteindelijk de grootste gebruiker van dit type en werd gebruikt door zowel luchtmacht als marine. Via 'Lend Lease' zijn er 3.125 afgeleverd tijdens WW2 waaronder ook 2 die oorspronkelijk voor de MLD bestemd waren.

(foto Jan Gerrits)

Bronnen en geraadpleegde lectuur :

- Vleugels van de vloot, Ltz L Honselaar, uitgevers Wyt-Rotterdam 1950
- Mc Donnell Douglas Aircraft since 1920: Volume 1, René J. Francillon, Putnam, 1988.
- The encyclopedia of Aircraft of WW II, Paul Eden, Amber Books Ltd, 2004
- The NEI Army Aviation Corps in Australia and British India Feb 1942- ,May 1943. , Dr. P.C.Boer, Dutch Aviation Publications, 2021
- The story of the Douglas DB-7B Bostons of the Dutch Naval Air Service, Dr. P.C. Boer, Aug.2010 , revision Feb.2012 (private publication)
- DB-7B/A-20 Boston in RAAF service. Presentatie van Mark (Syd) Harbour voor de AHSA (Qld) Inc. Archerfield Airport, Australië op 27 Sept. 2024.
- Maritiem Historische Databank / Google / Wikipedia

Jan Gerrits/Zandvoort/Maart 2025